

SKOLPORTENS NUMRERADE ARTIKELSERIE
FÖR UNDERVISNING, LÄRANDE OCH LEDARSKAP

SEXUALITET, SAMTYCKE OCH RELATIONER I OCH GENOM MUSIK- SKAPANDE I ÅK 9

FÖRFATTARE:

Eva Åkerhielm

Felix Unsöld

SKOLPORTEN

LEDA & LÄRA

10/2026

SAMMANFATTNING

I DENNA STUDIE undersöks hur kunskapsområdet sexualitet, samtycke och relationer (SSR) kan identifieras i elevers musikskapande och hur organisering av undervisning kan inverka på elevers låtskrivande. SSR ska genomsyra samtliga ämnen i grundskolan och är därför något alla lärare bör ta hänsyn till i sin undervisning. Lektioner i musikskapande vid två olika skolor har dokumenterats och analyserats med fokus på integrering av SSR. Eleverna som deltagit i studien har även intervjuats. Resultaten visar att musikskapande kan vara ett sätt för elever att uttrycka tankar och idéer relaterade till SSR. Slutsatsen är att musikskapande ger möjligheten att ”fånga frågan i flykten”, det vill säga spontant uppmärksamma frågor som rör SSR, samt att undervisningen bör planeras så att det finns tid för eleverna att skriva sina egna texter.

Eva Åkerhielm är lärare i musik i åk 7–9 och arbetar på Rinkebyskolan i Stockholm stad.
E-post: eva.akerhielm@edu.stockholm.se.

Felix Unsöld är lärare i musik i åk 3–9 och arbetar på Katarina Norra Skola i Stockholm stad.
E-post: felix.unsold@edu.stockholm.se.

Denna artikel har den 26 februari 2026 accepterats för publicering i Skolportens nummerade artikelserie för utvecklingsarbete i skolan. Artikeln har granskats av en forskare som ingår i Skolportens granskargrupp.

Fri kopieringsrätt i ickekommersiellt syfte för kompetensutveckling eller undervisning i skolan och förskolan under förutsättning att författarens namn och artikelns titel anges, samt källa: Skolportens artikelserie. I övrigt gäller copyright för författaren och Skolporten AB gemensamt.

Denna artikel är publicerad i Skolportens artikelserie Leda & Lära:
www.skolporten.se/forskning/utveckling/

Aktuella Författaranvisningar & Skrivregler:
www.skolporten.se/forskning/skolutveckling/skolportens-utvecklingsartiklar/

Vill du också skriva en utvecklingsartikel? Mejla till redaktionen@skolporten.se

INNEHÅLL

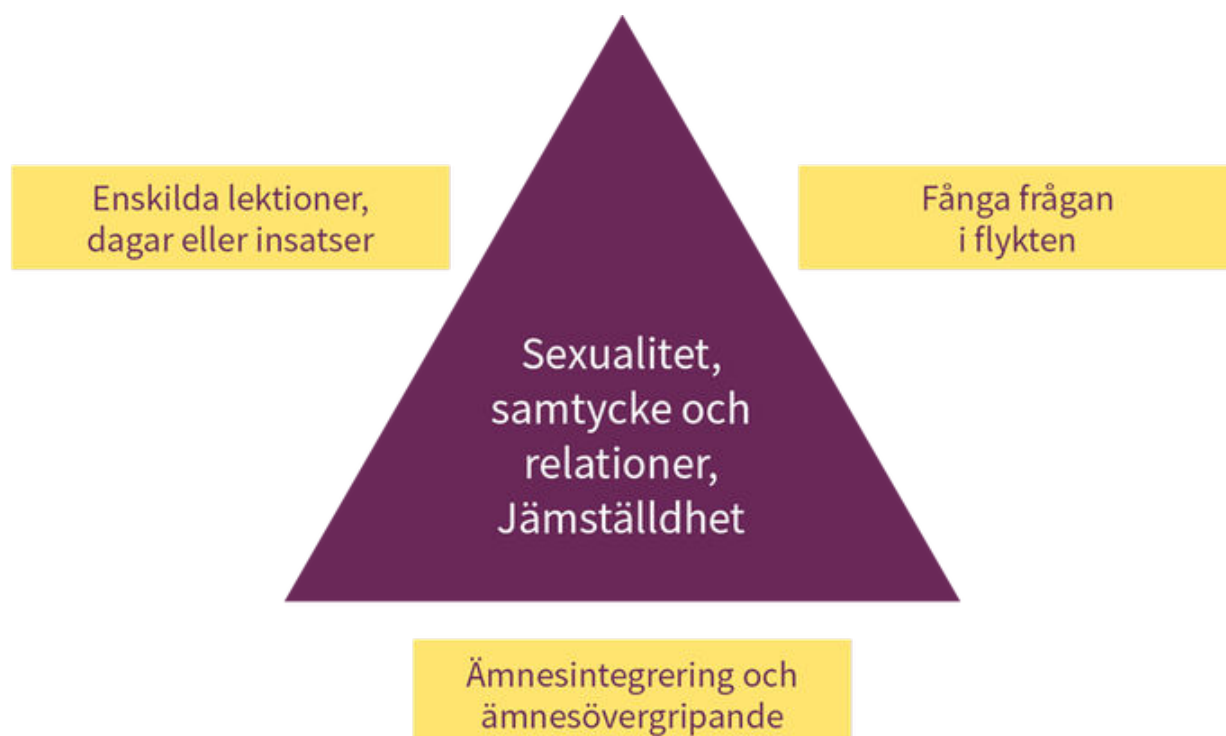
INLEDNING	7
Syfte och frågeställning	8
METOD OCH GENOMFÖRANDE	9
Undervisningen	9
Datainsamlingsmetod	10
Intervjumetod	11
Analysmetod	11
RESULTAT	13
Uttryck för sexualitet, samtycke och relationer	13
Hur undervisningens upplägg möjliggjorde integrering av SSR	14
Upplevd styrning	15
Färdiga texter och fritt skapande	15
DISKUSSION	17
SLUTSATSER	19
REFERENSLISTA	21
BILAGA	23

INLEDNING

SEXUALUNDERVISNING, TIDIGARE UNDER benämningen Sex och samlevnad, har sedan länge funnits med i grundskolans läroplan och har av tradition behandlats i ämnet biologi (Ceder et. al., 2021). Med namnbytet i juli 2022 till *Sexualitet, samtycke och relationer* var ambitionen bland annat att förskjuta fokus mot mer relationella aspekter av sexualundervisningen samt att öppna för fler skolämnen att involveras i undervisningen (Skolverket, 2024). I en skola som fortfarande präglas av en performativ kultur (Ball, 2003) kan detta vara en både viktig och utmanande förskjutning. Föreliggande studie syftar till att undersöka möjligheter och utmaningar med att integrera aspekter av sexualitet, samtycke och relationer i högstadiets musikundervisning i allmänhet och i musikaliskt skapande i synnerhet.

I Lgr22, i kursplanen för ämnet musik i svensk grundskola, presenteras tre övergripande områden i det centrala innehållet. Det första är orienterat mot hantverksskicklighet, ”förmåga att sjunga och spela i olika musikaliska former och genrer”, det andra handlar om ”förmåga att skapa musik samt uttrycka och kommunicera tankar och idéer i musikalisk form” och det tredje ”förmåga att uppleva och reflektera över musikens innehåll, funktion och betydelse i olika sociala, kulturella och historiska sammanhang” (Skolverket, 2024). Ämnesområdet Sexualitet, samtycke och relationer kan relateras till samtliga av de tre ovanstående områdena, men vi har i denna studie valt att fokusera på musikaliskt skapande. Eftersom kunskapsområdet Sexualitet, samtycke och relationer (SSR) är nytt, har det ännu inte bedrivits

någon forskning i ämnet relaterat till musikundervisning. Det gör det särskilt intressant att undersöka hur SSR kan integreras i musikämnet.

Skolverket beskriver, i form av en triangel, de tre delar SSR består av. Basen i triangeln, ”ämnesintegrering och ämnesövergripande arbete”, visar hur lärare i skolans olika ämnen kan belysa olika perspektiv på kunskapsområdet. Förutom undervisning i biologiska eleverna få kunskap om hur synen på sexualitet format samhällen och människor, men även öka medvetenheten om de normer och värderingar som påverkar oss i dag. Den andra sidan, ”fånga frågan i flykten”, handlar om att ta samtal med eleverna när tillfället dyker upp. Det kan handla om frågor gällande identitet, relationer eller sexualitet som på olika sätt uppmärksammas under skoldagen. Den tredje sidan, ”enskilda lektioner, dagar eller insatser”, ska ge

eleverna möjlighet att diskutera frågor om relationer, samtycke och sexualitet och kan till exempel innefatta temadagar eller besök på ungdomsmottagningen (Skolverket, 2024).

För att infoga SSR i musikundervisningen utan att frånga ämnets innehåll, ligger det nära till hands att analysera populärkulturella låttexter, då de ofta tar upp teman som berör SSR-området (Eklund & Stark, 2024). Benedict (2021), som utgår från teorier av Paolo Freire, använder både analyser av populärmusik och musikaliskt skapande för att närma sig viktiga områden i musikundervisningen. Att närma sig SSR-området i musikundervisning kan också beskrivas som en öppning mot att hantera frågor gällande sexism, homofobi, rasism och andra maktfaktorer vilket bland annat Hess (2019) lyfter i sin forskning.

SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNING

DET ÖVERGRIPANDE SYFTET med studien är att öka förståelsen för hur SSR kan integreras i musikundervisning och hur musklärare kan ge elever möjlighet att uttrycka, reflektera över och diskutera ämnen som rör SSR. Vidare syftar den till att utforska hur musiskapande kan vara ett led i detta. Studiens syfte är att undersöka möjligheter och utmaningar med att integrera aspekter av SSR i högstadiets musikundervisning i allmänhet och i musikaliskt skapande i synnerhet. Eftersom SSR är ett ämnesövergripande kunskapsområde som ingår i flera kurs- och ämnesplaner, menar vi att resultaten har relevans inte bara för musklärare, utan även för lärare inom andra ämnen.

Frågeställningar:

- ★ Vilka uttryck för sexualitet, samtycke och relationer kan identifieras i elevernas musiskapande och deras sätt att beskriva sina musikaliska produktioner när musklärare ger dem möjlighet?
- ★ Hur kan musiskapande aktiviteter organiseras för att ge eleverna möjlighet att uttrycka sexualitet, samtycke och relationer?

METOD OCH GENOMFÖRANDE

I **DETTA AVSNITT** redogörs för undervisningens upplägg i musikskapande vid de två skolorna, samt datainsamlingsmetod, intervju- och analysmetod. Under rubriken *Datainsamlingsmetod* presenteras den empiri som studien bygger på, därefter beskrivs förutsättningarna och undervisningen i musikskapande vid respektive skola. Avslutningsvis redogörs för vilka intervju- och analysmetoder som använts i studien.

Projektet utgör en del av ett ramprojekt inom Stockholm Teaching & Learning Studies (STLS). STLS är en plattform för undervisningsutvecklande ämnesdidaktisk forskning och är en samverkansmodell där ett antal skolhuvudmän tillsammans med Stockholms universitet gemensamt tar ansvar för att bedriva praktiktäna forskning (Backman-Bister & Persson, 2021; Eriksson & Öhman Sandberg, 2022). STLS syftar till att initiera, stödja och sprida forsknings- och utvecklingsprojekt som behandlar ämnesdidaktiska frågor och problem som uppstår i skolans

klassrum (Eriksson, 2016). Projekten koordineras och bedrivs i ämnesdidaktiska nätverk som leds av forskare. I detta ramprojekt samverkade två musiklärare och två musikpedagogiska forskare i ett praktiktäna forskningsprojekt som påbörjades hösten 2023 och avslutades våren 2025. I projektet hade de två forskarna olika roller. Forskare A ansvarade för en övergripande och handledande funktion medan Forskare B bidrog med återkoppling och ämnesmässigt stöd under arbetets gång.

Vid den ena skolan genomfördes undervisningen i låtskrivande under sex lektioner där varje lektion var 80 minuter lång, medan eleverna i den andra skolan hade 16 lektioner med 55 minuters lektionstid. Studien omfattade ett större antal deltagare från den ena skolan jämfört med den andra. Eftersom data-materialet inte möjliggör en analys av konsekvenser av denna skillnad har frågan inte undersökts vidare inom ramen för denna artikel.

UNDERVISNINGEN

UNDERVISNINGEN I MUSIKSKAPANDE har sett olika ut vid de två skolorna, men haft ett gemensamt fokus på låtskrivande. För att undersöka hur organiseringen av musikskapande på olika sätt ger elever möjlighet att interagera SSR i undervisningen har lärarna behållit sin ursprungliga lektionsplanering, såsom den tidigare genomförts. Vid båda skolorna har eleverna arbetat med musikaliskt skapande med hjälp olika Digital Audio Workstations (DAW).

Vid *Skola 1*, som vi fortsättningsvis kallar denna skola, pågick undervisningen under sex lektioner där varje lektion varade i 80 minuter. Eleverna har använt sig av GarageBand¹ när de skrivit sina låtar. De har fått en instruktion med nio punkter som stöd för att komma i gång med sitt låtskrivande. Se bilaga. Nedan följer en kort sammanfattning av instruktionen i punktform.

1 GarageBand är ett varumärke som tillhör Apple Inc., registrerat i USA och andra länder och regioner.

- ★ Välj en förinspelad trumslagare.
- ★ Spela in två ackord med hjälp av den självspelande funktionen under bas- och stråkinstrument.
- ★ Spela in texten.
- ★ Skapa och spela in en melodi.
- ★ Skapa en musikalisk form.
- ★ Mixa låten.

Instruktionen startar med att eleverna väljer en förinspelad trumslagare och spelar in två ackord. Exempel på både trumslagare och ackord står i instruktionen. Ackorden spelas in med ett elbasinstrument och fyra stråkinstrument som alla spelar med hjälp av den självspelande funktionen autoplay i GarageBand. Resultatet blir åtta takter, en så kallad sektion i GarageBand, vilket kommer vara den grund som eleven sedan bygger vidare sitt musikskapande på. I anknytning till instruktionen finns fyra färdiga texter, varav en har ett tydligt SSR-tema, som kan användas för att skapa en del i låten, till exempel en vers. Texterna är skapade för att passa in i en sektion i GarageBand och kan användas var för sig, kombineras, eller delas upp för att användas i olika delar av låten.

En av de sista punkterna i instruktionen är att skapa en egen melodi med hjälp av ett klaviaturinstrument. I GarageBand är det möjligt att ställa in vilken musikalisk skala klaviaturen ska visa på skärmen. Instruktionen från läraren säger att eleverna ska välja en pentatonisk durskala för att skapa sin melodi, vilket är den skala som passar till de ackord som förmedlas i instruktionen. Den sista punkten i instruktionen uppmanade eleven att använda de inbyggda FX funktioner som fanns i GarageBand. FX stod för effekter och kunde ge en mängd olika ljud och effekter på slutproduktionen. Efter varje lektion skickade eleverna in sina låtar till läraren, som

lyssnade och inför nästa lektion gav skriftlig feedback via en chatt i en digital kommunikationskanal. Vid nästa lektionstillfälle hade eleverna möjlighet att tillsammans med läraren kort gå igenom kommentaren från förra lektionen för att kunna ta nästa steg i låtskrivandet.

Vid *Skola 2* bedrevs undervisningen i låtskrivande under en termin med 55 minuters lektionstid i veckan. Eleverna arbetade med att komponera egna låtar i det digitala musikverktyget Soundtrap. Undervisningen inleddes med en genomgång av låtstruktur, där läraren och eleverna gemensamt lyssnade på och analyserade låtar från olika genrer. Därefter instruerades eleverna att kombinera färdiga loopar i programmet för att skapa sina låtar, med möjlighet att även spela in egna ackordföljder eller melodier. Det melodiska skapandet skedde i huvudsak genom sånginspelningar. Uppgiftsinstruktionerna innehöll exempel på låtstruktur samt anvisningar för användning av loopar i Soundtrap. Under arbetsprocessen skedde kommunikationen mellan lärare och elever via programmets chattfunktion, där eleverna kunde ställa frågor och få feedback från läraren.

Eleverna vid *Skola 2* skrev låttexterna inom ramen för engelskundervisningen. Där arbetade de med analys av låttexter och undervisades i textstruktur, stilistiska grepp, teman och budskap. Vissa elever använde dessa texter i sin helhet i sina låtar, medan andra översatte dem till svenska eller valde att skriva helt nya texter. Eleverna fick möjlighet att skriva på valfritt språk, under förutsättning att texterna översattes om språket inte behärskades av läraren. Utöver arbetet inom engelskundervisningen undervisade även musikläraren i låttextskrivande och gav exempel på olika strategier, såsom att använda metaforer, utgå från egna eller andras erfarenheter eller skriva utifrån en fiktiv berättelse, särskilt vid bearbetning av känsliga ämnen.

DATAINSAMLINGSMETOD

DET INSAMLADE MATERIALET är hämtat från elevernas färdiga musikproduktioner, intervjuer som Forskare A genomförde i anslutning till att eleverna slutfört sina musikproduktioner, samt deltagande observationer där Forskare A spelade in två lektioner på respektive skola. Materialet kompletterades med data från asynkrona chattar mellan lärare och elever. Dessa chattar innehöll elevernas frågor kring musikskapandet och

den återkoppling som läraren gav under arbetsprocessen. Lärare är ofta investerade i sina elever och har goda kunskaper om eleverna och deras bakgrunder, vilket kan påverka vad som hamnar i blickfånget. Närvaron av en extern forskare innebar inte nödvändigtvis ett mer objektivt granskande, men tillförde ytterligare en dimension – ett yttre värderande öga (Bjørndal, 2005).

INTERVJUMETOD

INTERVJUERNA GENOMFÖRDES EFTER att eleverna skrivit färdigt sina låtar. För att säkerställa att elevernas svar inte påverkades av lärarens eventuella förväntningar genomfördes de av Forskare A. Under intervjuerna lyssnade forskaren tillsammans med eleven på den musik som eleven skapat. Intervjuerna hade formen av en Stimulated Audio Recall (jmf Gazdag m.fl., 2019) där eleven fick tillfälle att reflektera kring och i efterhand sätta ord på skapandeprocessen som lett fram till resultatet, beskriva den för Forskare A och uttrycka sin intention i de olika delarna av processen. Momentet där eleverna fick lyssna på sina egna låtar blev på så vis en del av dialogen under intervjun.

Vid Skola 1 intervjuades 19 elever och vid Skola 2 sju elever som alla gett sitt skriftliga samtycke att delta i studien. Intervjuernas längd varierade mellan 13 och 20 minuter. Frågeställningarna handlade bland annat om huruvida eleven uppfattade undervisningen som meningsfull, vad texten handlade om och vem som skulle kunna tänkas lyssna på låten. De semistrukturerade intervjuerna (Trost, 2010) spelades in av Forskare A och transkriberades med hjälp av en AI-driven taligenkänningsprogramvara utan uppkoppling till externa servrar för att sedan analyseras av oss lärare.

ANALYSMETOD

ANALYSPROCESSEN INLEDDES MED en genomgång av det transkriberade materialet från elevintervjuerna och de sammanlagt fyra undervisningstillfällena som Forskare A deltog vid. Samtliga ljudfiler lyssnades igenom och transkriptionerna renskrevs manuellt, eftersom den AI-baserade taligenkänningsprogramvaran inte hade förmått återge allt innehåll på ett språkligt korrekt sätt. Programvaran hade särskilt svårt att hantera dialektala variationer, vilket resulterade i vissa ord och uttryck som inte gick att tolka. Trots dessa begränsningar var programvarans första utkast av betydande värde, då det effektiviserade arbetsprocessen och minskade den tidsåtgång som annars hade krävts för en initial transkription. Genom den manuella bearbetningen av ljudmaterialet och transkriptionerna fick vi en fördjupad och sammanhållen förståelse av datan som helhet. Detta möjliggjorde identifieringen av preliminära analytiska kategorier, vilka även indikerade potentiella riktningar för framtida publikationer. Det blev tydligt att en fruktbar metodologisk ansats var att koncentrera analysen till de SSR-relaterade teman som framträdde i materialet och som kom att utgöra grunden för den aktuella studien.

En fördjupad analys genomfördes därefter med stöd av tematisk deduktiv analys enligt Kiger och Varpio (2020). Denna kvalitativa metod bygger på förut-

bestämda teoretiska ramar eller teman och syftar till att systematiskt identifiera och tolka återkommande mönster i det insamlade datamaterialet. I samråd med projektets båda forskare identifierades tre övergripande teman: *positionerande, hantering av skapande*, samt *normer relaterade till SSR*. Den första forskningsfrågan fokuserade på vilka uttryck för SSR som kunde identifieras i elevernas produktioner när musklärare ger dem möjligheten. Analysen visade att elevernas arbeten i hög grad präglades av teman relaterade till relationer, särskilt vänskapsrelationer, kärleksrelationer, uppbrott och ohälsosamma relationer. Den andra forskningsfrågan behandlade hur organiseringen av musikskapande gav eleverna möjlighet att uttrycka SSR. Analysen resulterade i två centrala teman: upplevd styrning samt skillnader mellan färdiga texter och elevernas fria skrivande.

RESULTAT

RESULTATET PRESENTERAS i två delar. Först beskriver vi, med hjälp av sammanfattningar och citat från elevintervjuer och låttexter, de teman som framkom av analysen. Därefter jämför vi undervisningen vid de två

skolorna och belyser hur organiseringen av undervisningen på olika sätt gett utrymme för sexualitet, samtycke och relationer.

UTTRYCK FÖR SEXUALITET, SAMTYCKE OCH RELATIONER

I ANALYSEN IDENTIFIERADES flera återkommande teman relaterade till SSR i elevernas arbeten. De olika typer av relationer som framkom var vänskapsrelationer, kärleksrelationer, uppbrott och ohälsosamma relationer.

Elev 1 förklarar att texten hon skrivit handlar om en ojämlig vänskapsrelation, där en person utnyttjar den andras vänskap.

Forskare A: På vilket sätt har den här personen utnyttjat den? Det finns inget exempel exakt i beskrivningen. Är det något specifikt exempel du tänker på?

Elev 1: Att den här människan inte förstod att det här var fel, till exempel. Så de inte fattade vad som trodde skulle hända. De fattade inte att det här inte skulle funka. Sättet den här människan, behandlar den här människan. Pratar med den här människan, om den här människan.

Forskare A: Just det, förstår inte att den andra kommer till skada av att man berättar om det här.

Elev 1: Exakt, exakt, tycker det är helt normalt att det inte egentligen är det.

Forskare A: Just det. Så det är någon slags vänskapsrelation som inte är helt jämlik?

Elev 1: Exakt, exakt.

Hon nämner flera gånger i intervjun att det just är en vänskapsrelation som texten handlar om. Eleven hade först skrivit en annan text, som också handlade om en vänskapsrelation, men valde till slut att skriva den text hon sedan använde i sin låt. Elev 2 berättar att hennes låt handlar om kärlek, och att den beskriver en kärleksrelation mellan två personer som är tillsammans, men går inte in i detalj på varför låten handlar om just det. Elev 3 säger att hon gillar r'n'b och musik som handlar om kärlek, vilket har fungerat som inspiration när hon skrev sin låt som också den handlar om en kärleksrelation.

Elev 4 beskriver att det under läsåret har varit två pojkar i klassen som visat intresse för samma tjej. Med godkännande av de inblandade personerna skrev eleven en text om relationen, som blev en av formdelarna i elevens komposition.

Sitter i en stilig Mercedes Benz, Mattis är sur för han har mens.

Nu är det mycket svåra val för Laila, för hon är på både Lukas och Mattis.

Vem ska hon välja svaret är svårt, Lukas och Mattis dom har något hårt.

Detta har blivit till en tävling, vem kommer att ge bort sin ring.

Elevens text utgjorde en stor del av den musikaliska skapandeprocessen och eleven beskriver arbetet med texten på följande sätt: ”Och då refererar jag lite till att under senaste läsåret så har det varit två pojkar i den här klassen. Båda två har varit lite intresserade av samma tjej. Så med godkännande så skrev jag texten.” Detta föranledde en diskussion kring samtycke redan i undervisningen vilket också blev tydligt i den efterföljande intervjun med eleven. ”Yes. De tyckte faktiskt att det lät bra och skrattade ganska mycket. Det var mest för att det var roligt och att jag inte ville välja någon av lärarens låtar, så jag skrev den själv i stället. Och den passade rätt så bra in faktiskt.” Exemplet visar hur eleven väljer att inte använda sig av de texter som läraren har skapat utan i stället skriver en egen text som handlar om en kärleksrelation i klassen.

Elev 5, som arbetat länge med texten under engelskalektionerna, beskriver sin text: ”Det behöver inte necesserligen vara om kärlek. Utan mer, vänskap kan det också vara. Lite hur man tolkar det.” Låten handlar om en relation som kan vara både en vänskaps- och en kärleksrelation och texten är öppen för tolkning. Elev 5 berättar vidare om sin text:

Jag tänkte mer att det handlar om två människor som, jag vet inte, de träffas och så betyder det väldigt mycket för båda dem. Men sen så händer någonting och de är tvungna att inte träffas längre. Och så skrev jag att, så säger jag i texten att man har dött. ”I’ll never forget you.” Lite så.

Här beskriver Elev 5 ett slags uppbrott, vilket även återkommer som tema i flera andra elevers texter. Vissa elever skildrade vänskap som inte varade, medan andra beskrev slutet på kärleksförhållanden. Elev 6 har fått inspiration till texten från en annan låt, där en man förföljer en kvinna, men eleven valde att vända på handlingen. Hon förklarar innehållet så här: ”Ja, det handlar

om en tjej som heter Jenny. Hon är, hon blir galen av sin ex och följer efter honom, och han vet inte det. Så vi har två perspektiv, hans och hennes.” Elev 1 säger också att texten handlar om en ojämn relation:

Elev 1: Alltså texten handlar typ om, ja jag vet inte hur jag ska förklara.

Det är mer om att någon som har... Alltså, utnyttjat dig på ett sätt.

Fast inte på ett så här wow-dåligt sätt utan bara att jag har använt min kärlek och allting så här för onödan. Tillexempel.

Forskare A: För egen vinning? Alltså, du har inte varit kompis för...

Elev 1: Exakt. Ja, det är det det handlar om.

Texten beskriver situationen utifrån båda personerna och handlar om en ohälsosam relation där den ena partnern blir utnyttjad.

I resultatet av den första frågeställningen kan vi urskilja hur elever har skrivit olika texter med SSR-tema. De flesta texter som berör relationer, såväl vänskaps- som kärleksrelationer, handlar om uppbrott eller svek. Kärleksrelationer är ett återkommande tema, där eleverna har inspirerats av egna upplevelser, andra låtar eller egna tankar kring hur relationer kan vara. En text skildrar ett triangeldrama i klassen, vilket ledde till en diskussion om samtycke. Uppbrott är också det ett återkommande ämne, där elever beskriver slutet på både vänskaps- och kärleksrelationer. Ohälsosamma relationer skildras genom teman som stalking och manipulerande vänskap, där en elev skriver om en kvinna som förföljer sitt ex, medan en annan beskriver en vänskap där den ena parten känner sig utnyttjad.

HUR UNDERVISNINGENS UPPLÄGG MÖJLIGGJORDE INTEGRERING AV SSR

I **DETTA AVSNITT** redogörs för hur undervisningens upplägg möjliggjorde integrering av SSR i musikundervisningen. Under rubriken *Upplevd styrning* presenteras de resultat som framkom rörande hur musikskapande i

kombination med text påverkar elevernas arbetsprocesser. Därefter redovisas studiens resultat avseende skillnader mellan att arbeta med färdigskrivna texter och att fritt skapa texter inom ramen för musikskapandet.

UPPLEVD STYRNING

DET DELTOG FLER elever från Skola 1 än från Skola 2 i studien. Trots detta var det färre elever från Skola 1 som uttryckte texter med SSR-innehåll i sitt musikskapande. Elev 7 påbörjade musikskapandet med en färdigskriven text som hade ett SSR-tema, men bytte därefter till en text med ett annat innehåll efter respons från läraren. Under intervjun angav eleven att hon hade blivit osäker då hon inte förstod lärarens återkoppling: ”Läraren tyckte inte riktigt att den passade för det var som att den var skriven av en kille. Jag tyckte den passade ganska bra. Därför bytte jag till den här.”

Eleven beskriver vidare att hon valde att arbeta med en text som hon uppfattade som ”den mest basic man kan välja” och som enligt henne själv ”inte var bästa budskapet”, men som upplevdes vara ”lätt att göra”. Detta kan tolkas som att eleven valde en text som förenklade genomförandet av uppgiften, även om den inte fullt ut motsvarade hennes ursprungliga intentioner. Intervjumaterialet indikerar därmed att lärarens respons och elevens osäkerhet inför denna kan ha påverkat valet av text och därmed även elevens möjligheter att utveckla SSR-relaterat innehåll i musikskapandet.

I intervjun med en annan elev från Skola 1 framkom det att stämningen i den egenskapade musiken spelade roll för texten. Elev 8 berättade att texten inte hängde ihop med den stämning som skapats i musiken. ”Om jag fick välja en egen text så hade jag inte riktigt valt den, om jag fick skriva en egen text. För jag tyckte inte att den riktigt passade in i

låten på det sättet. Men det fungerade.” Eleven hänvisade till att musiken lät dystert medan texten var glad och skämtsam. ”För den här blir lite skämtsam och så.” Här framkom det även att ett SSR-tema i texten skulle göra musikskapandet mer på riktigt. ”Kanske någonting svårt. Alltså något svårt som händer. Något jobbigt kanske. För det är lite det tema som låten ger. Något dystert kanske.” Ur intervjun med eleven framgick det inte varför eleven inte valde att skapa eller använda en låttext som skulle ha passat bättre till stämningen i musiken, som eleven beskriver på följande sätt:

Jag vet inte om det är en cello, men den här stråkljuden skapar en ganska seriös känsla. Jag har ju byggt på varje lektion när jag har byggt på mer och mer. Jag har ju bara gått in och testat lite, matchat ackorden och sådär. Tagit lite... saker som du sticker ut, kanske.

Eleven får under intervjun även frågan om hon skulle förändra något i processen kring skapandet om hon fick genomföra uppgiften igen. I sitt svar återkommer eleven till betydelsen av att texten ska upplevas som meningsfull, och framhåller att ”musik och instrument måste ju passa in” samt att ”texten verkligen är viktig”. Dessa utsagor indikerar att texter som eleven uppfattar som meningsfulla har en central funktion i musikskapandet och kan underlätta processen genom att skapa tydligare riktning och motivation.

FÄRDIGA TEXTER OCH FRITT SKAPANDE

VID SKOLA 1 använde sig de flesta elever av färdiga texter i sitt musikskapande. Det fanns fyra texter att välja på, och även om det inte fanns något krav att använda sig av dessa texter valde många elever att göra det. Elev 9 förklarar sitt arbetsätt med texten så här: ”Man fick välja en text och jag valde den. Och sen på refrängen så tog jag en del av en annan refräng från en annan text eftersom jag tyckte att det passade. För att ha lite variation liksom.”

Vid Skola 2, där eleverna fick stöd i sitt textskrivande genom ett samarbete med engelskläraren, skrev flera elever texter som kan kopplas till SSR. Här fungerade SSR-temat i större utsträckning som en grund för elevers musikskapande jämfört med på Skola 1. Flera av eleverna beskriver att deras texter handlar om kärleks- eller vänskapsrelationer, uppbrött eller ohälsosamma relationer. Elev 3 beskriver innehållet i sin text såhär:

Nej men, när jag beskrev den här låten, jag tänkte mer så här nära och kära som har typ lämnat en. Det är svårt att lämna en. Som jag sa: "I will forget but never forgive". Det här bara meningar som jag har valt därför att... jag kan relatera till det, och att andra skulle kunna relatera till det.

På frågan om vem som skulle kunna lyssna på musiken svarar Elev 3:

Men då tror jag att det är typ... Inte att jag kommer att komma upp till Mariah Careys, vad heter det, level. Men folk som jag vet kanske har behövt lämna någon de tycker är nära och kära, eller har blivit dumpad. Typ mera såhär känsliga människor, som känner att de kan relatera, eller vända sig till musiken när de mår som dåligast. Sådana personer tror jag skulle kunna lyssna.

Att andra kan relatera till texten är något som flera elever på Skola 2 lyfter fram som viktigt och relevant i sitt låtskrivande. Elev 3 uttrycker möjligen att det inte är just rösten och utförandet av sången som är viktigt utan budskapet i texten och att få andra att känna igen sig i dess budskap.

Elev 1 uttryckte sig så här när hon förklarade vem som kan vara mottagare av musiken: "Sådana som går igenom det som jag har skrivit om. Till exempel att du har någon nära som behandlar dig väldigt dåligt, skadar dig, men den här människan inte märker att den gör det." Flera elever vid Skola 2 beskriver hur de tror att de som kan relatera till texten de skrivit skulle kunna uppskatta musiken.

Vid Skola 1 reflekterar inte eleverna så mycket om vilka som skulle vara mottagare av musiken. De flesta blir förvånade och generade när de får frågan om vem som skulle lyssna på musiken och svarar till exempel: "Honestligt tror jag inte någon skulle lyssna på min musik." eller "Kanske lite mer folk i min ålder." De pratar mer om processen kring musikskapande och hur uppgiften var konstruerad. På frågan om det var lätt att skapa musik svarade Elev 10:

Man får en sån här papper och det står såhär instruktioner på den här pappret. Det står vad man ska göra och det förklaras steg för steg hur det går till och vad man ska göra, vilka instrumenter man ska använda och man får lägga in några extra instrument om man vill. Och man ska också såhär spela in en sån här audio där man sjunger.

Eleverna i Skola 1, som använde färdiga texter, upplevde uppgiften som mer styrd än eleverna på Skola 2. Detta påverkade deras val av textinnehåll och gjorde att få elever skrev om SSR-relaterade ämnen. Eleverna i Skola 2, som fick stöd i textskapandet av engelskläraren, skrev i större utsträckning texter som kan kopplas till SSR. De betonar också vikten av att andra ska kunna relatera till deras texter. I Skola 1 låg fokus enligt eleverna mer på själva processen och tekniken bakom musikskapandet, snarare än på mottagare och budskap.

DISKUSSION

STUDIENS SYFTE VAR att undersöka möjligheter och utmaningar med att integrera aspekter av SSR i högstadiets musikundervisning i allmänhet och i musikaliskt skapande i synnerhet. Resultatet visar att musikskapande med fokus på låtskrivande kan fungera som en ingång för elever att uttrycka tankar och idéer kopplade till SSR. Vid båda skolorna användes olika typer av mjukvara för musikskapande. Denna mjukvara utgjorde förutsättningar för elevernas kreativa arbete och påverkade det musikaliska uttrycket.

Vid Skola 1 förefaller det förekomma utmaningar, och i vissa fall hinder, för elevernas möjligheter att uttrycka sig inom musikskapande. I studien har flera återkommande mönster kunnat identifieras, däribland att eleverna sjunger färdiga texter tillsammans med en kompis. Vidare använder eleverna olika former av humor, memes och genretypiska inslag, såsom så kallade producer-tags, för att överbrygga känslan av att höra sin egen röst. Dessa strategier kan tolkas som sätt för eleverna att hantera de upplevda utmaningarna. Även musikaliskt använder eleverna specifika genrer för att komplicera budskap. De kan använda ljudeffekter för att dölja sin röst och undvika att ge uttryck för något personligt i musiken. Här kan också genrevalet spela in; exempelvis möjliggör instrumental musik, liknande filmmusik, ett undvikande av skrivandet av sångtexter som känns utmanande, svåra att jobba med och genanta att framföra. Musikaliskt skapande utgör en möjlighet att ta plats och interagera med världen (Benedict, 2021; Hess, 2019) men är samtidigt riskfyllt och utmanande. Utmaningarna handlar om obehag att höra sin röst och rädsla att andra ska höra och riskera kommentarer, men också om ointresse av musik, bristande musikalisk kompetens och fokus på betyg snarare än innehåll (Ball, 2003).

En av anledningarna med undervisningens organisering från Skola 1 var att eleven, med en hög grad av styrning, inte skulle behöva utsätta sig själv för ett SSR-tema, utan kan genomföra uppgiften genom att följa instruktionen. Här har fokus legat på musikska-

pandeprocessen som sådan och inte på mottagaren av det som skapats. Styrningen till trots har teman inom SSR ändå dykt upp under musikskapandeprocessen hos elever på Skola 1. Ett exempel är när en fråga kring samtycke dök upp i samband med en elevs egenskrivna text och ledde till en möjlighet att "fånga frågan i flykten".

Vid Skola 2 hade eleverna inga färdiga texter att utgå från, utan fick i uppgift att skriva låttexter under engelskalektionerna. Det fanns tid och utrymme för dem att testa olika texter till sina låtar, något som ledde till att de i högre utsträckning skrev texter med SSR-teman. Eleverna betonade vikten av att deras texter ska kunna relateras av andra, vilket visar på att de har reflekterat över textens funktion utanför det egna skapandet. De såg inte bara texten som ett eget uttryck, utan som ett möjligt sätt att nå andra. En del i Skolverkets triangel som beskriver SSR är "ämnesintegrering och ämnesövergripande arbete". Samarbetet med engelskundervisningen möjliggjorde att skrivandet fick större utrymme och därmed möjligtvis en djupare mening.

Musikskapande erbjuder möjligheter att aktualisera frågor som rör SSR och skapar förutsättningen att "fånga frågan i flykten". Frågan är dock hur och när dessa diskussioner kan och bör föras i klassrummet. Skulle samtal om texternas innehåll kunna fördjupa det kreativa arbetet eller riskerar de att begränsa processen och ta fokus från det musikaliska uttrycket?

SSR bör integreras och ligga till grund för utvecklingen av förmågorna från det centrala innehållet i ämnet musik. Undervisningen kring SSR i musikämnet behöver utvecklas, inte bara i musikskapande, utan även inom musikämnets andra områden. Det saknas kunskap om elevers perspektiv på huruvida musikskapande är ett meningsfullt sätt att närma sig frågor gällande SSR i musikämnet. Här finns intressanta öppningar för vidare forskning, samt fördjupad förståelse av hur SSR kan integreras i musikundervisningen.

SLUTSATSER

OM MÅLET MED undervisningen är att integrera SSR i bemärkelsen att eleverna ska ges möjlighet att uttrycka egna tankar som berör området, bör undervisningen planeras så att det finns tid och utrymme för dem att skriva sina egna texter. Här var samarbetet med en annan lärare, "ämnesintegrering och ämnesövergripande arbete", en effektiv metod för att få eleverna att skriva lätttexter. Resultaten visar att när läraren ger eleverna möjlighet att skriva sina egna texter skapas tillfälle att "fånga frågan i flykten", det vill säga att utifrån elevernas texter spontant uppmärksamma frågor som rör deras känslor, vardag eller tankar kring identitet och relationer. Även en undervisning där eleverna inte får samma möjlighet till eget textförfattande skapar en miljö där elever uttrycker ett SSR-tema. Den tredje delen i Skolverkets triangel "enskilda lektioner, dagar eller insatser" bör liksom de andra delarna vara en grund för att integrera SSR i musikämnet. Hur detta ska genomföras har inte varit föremål för denna studie, utan lämnas öppet för framtida forskning.

REFERENSLISTA

- ★ Backman Bister, A., & Persson, M. (Red.). (2021). *A prima vista: Möjligheter och utmaningar med praktiska forskningsprojekt i musikpedagogik*. Kungl. Musikhögskolan.
- ★ Ball, S. J. (2003). The teacher's soul and the terrors of performativity. *Journal of Education Policy*, 18(2), 215–228. doi.org/10.1080/0268093022000043065
- ★ Benedict, C. (2021). *Music and social justice: A guide for elementary educators*. Oxford University Press.
- ★ Bjørndal, C.R.P. (2005). *Det värderande ögat: observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Liber.
- ★ Ceder, S., Gunnarsson, K., Planting-Bergloo, S., Öhman, L., & Arvola Orlander, A. (2021). *Sexualitet och relationer: Att möta ett engagerande och föränderligt kunskapsområde i skolan*. Studentlitteratur.
- ★ Gazdag, E., Nagy, K., & Szivák, J. (2019). "I Spy with My Little Eyes..." The use of video stimulated recall methodology in teacher training – The exploration of aims, goals and methodological characteristics of VSR methodology through systematic literature review. *International Journal of Educational Research*, 95, 60–75. https://doi.org/10.1016/j.ijer.2019.02.015
- ★ Eklund, E., & Stark, E. (2024). *Normer och diskurser i musikens värld: En diskursanalys om hur populärmusik speglar och formar normer kring genus och sexuellt samtycke*. [Kandidatuppsats, Lunds universitet] https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=9186958&fileId=9186996
- ★ Eriksson, I. (2016). *Stockholm Teaching & Learning Study, STLS–En samverkansplattform för ämnesdidaktisk praktiska forskning*. Stockholms universitet & STLS.
- ★ Eriksson, I., & Öhman Sandberg, A. (2022). *Praktikutvecklande forskning mellan skola och akademi: Utmaningar och möjligheter vid samverkan*. Nordic Academic Press.
- ★ Hess, J. (2019). *Music education for social change: Constructing an activist music education*. Routledge.
- ★ Kiger, M. E., & Varpio, L. (2020). Thematic analysis of qualitative data: AMEE Guide No. 131. *Medical Teacher*, 42(8), 846–854. doi.org/10.1080/0142159X.2020.1755030
- ★ Skolverket. (2024). *Sexualitet, samtycke och relationer*. https://www.skolverket.se/skolutveckling/inspiration-och-stod-i-arbetet/stod-i-arbetet/sexualitet-samtycke-och-relationer#h-Vadomfattararbetetmedsexualitetsamtyckeochrelationer (hämtad 250924).
- ★ Trost, J. (2010). *Kvalitativa intervjuer*. TPB.

BILAGA

MUSIKSKAPANDE MED HJÄLP AV GARAGEBAND

1. Starta med att skapa ett trumspår i GarageBand tillsammans med "Drummer" Maurice
2. Spela in en basstämma med Am och Em "Liverpool" autoplay 3
3. Spela in stråkar med ackorden Am och Em byt till "pop strings" autoplay 2 – visa allt du spelat in för läraren så ni kan stämma av om något blivit lite knas.
4. Gå på plustecknet högra hörnet och duplicera det du har skapat så du får sektion F. Detta ger dig en grund för att skapa de olika delarna i musiken. Intro, Vers, Ref, mellanspel, outro.
5. Gå på kugghjulet och testa hur det låter i annan tonart och annat tempo. Bestäm utifrån känslan i texten.
6. Spela in texten – tänk på att ha musik innan och efter att texten är klar.
7. Använd sista strofen i texten som refräng ex riktigt riktig lång från text 1.
8. Lägg till en melodi ex. Klaviatur Alchemy-synth – skala – pentatonisk dur – skapa.
9. Tryck på FX och testa vad du kan skapa för effekter som kan höja låten, spela in det.

Oavsett om musiken blir klar eller ej så dela den som låt till outlook och sedan maila till felix.unsold@edu.stockholm.se

TEXT NR 1

Jag tittade på klockan och såg att jag var sen
Jag hade skadat foten och ont i mina ben

Skynda skynda skynda tänkte jag när jag gick ut
Trots att min kropp sa till mig att jag var slut

jag skulle till Arlanda för att hinna med ett flyg
jag ville inte missa det då jag skulle åka i smyg

Nu sitter jag i Caracas och skriver på min sång
Jag hoppas min semester blir riktigt riktigt lång.

TEXT NR 2

Låt mig berätta en story om en snubbe som jag känner
Han har alltid varit där, för alla våra vänner.

Vi kalla han för nalle, han gav oss alltid en kram.
han hade ett bekymmer, han fick text från en dam.

Det började oskyldigt men växte till en grej.
Och det blev bara värre när han sa klart och tydligt nej.

Nu undrar du vad som hände för han med sitt problem.
För hon vägrade att sluta, situationen blev extrem.

TEXT NR 3

Nu ska jag berätta något roligt, något roligt som har hänt.

Detta är True story och inte något skämt.

Det handlar om en shuno jag tror att ni har känt.
Han skyndade till skolan han trodde det var bränt.

Sen kolla han på klockan och såg han var i tid.
Nu blev han fett lugn, i sinnet fick han frid.

Sen kolla han datumet och oh shit vad är det här?
Han såg att det var lördag nu mådde han sådär.

TEXT NR 4

Åå nej nu kommer den där texten som handlar om att va sen.

Och med något larvigt om skadad fot och problem med ett ben.

Om att ha bråttom när någon skulle ut.

Trots att kroppen uppenbarligen var helt helt slut.

Vad har det att göra med att hinna med ett flyg.

Och det är helt omöjligt idag att boka saker å ting i smyg.

Att flyga iväg till ett annat land för att skriva en sång.

Och hoppas på att något ska vara riktigt riktigt lång.

SKOLPORTEN